ՆՈՅԵԱՆ ԱՂԱՒՆԻ

ՇԱԲԱԹԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐՀԵՍՏԻՐԱԿԱՆ

ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ — ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ ՇԱԲԱԹ 6 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1852 — ԹԻՒ 40

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐՔ

— Հետեւեալ պաշտօնական ծանուցագիրը ամսոյս 3ին (ըստ Ք.ի 4ին) Բարձրագոյն դռնէն օտար տէրութեանց դեսպաններուն հաղորդուեցաւ ։

« Կայսերական տէրութեան երկիրներէն Գարատաղ ըսուած տեղուանքը բնակողները Բարձրագոյն կառավարութեան կողմէն իրենց ցուցուած բարի խնամքը և ուղղամտութիւնը միշտ չարաչար գործածելով՝ շրջակայ գաւառներուն բնակչաց անդադար վնաս կը հասցնէին ։ Այս վերջին ժամանակներս ալ Հերսէքի կողմէ մէկ քանի նահանգներու բնակիչները գրգռելով՝ յանուր իրենց ապստամբութեան շրջանակին մէջ առեր էին, և մօտերը գտնուած գիւղերուն վրայ ալ յարձակելէն զատ՝ մինչեւ լեռնակողմը փեփերի նահանգին բնակիչները բարձրագոյն Տէրութեան հաւատարիմ հպատակութիւն ցուցնելով՝ ապստամբական շրջանակին մէջ մտնել չուզելնուն համար՝ ապստամբները վրանին զօրք հաներ, հետերնին կռուեր և մէկ շատ հաւատարիմ բնակչաց արիւնը անիրաւաբար թափելու, բնակարաններնին այրելու, քանդելու և ուրիշ անսակ անսակ անիրաւութիւններ 'ի գործ դնելու համարձակեր են ։ Այս անգամ ալ Շգոտրայի կողմերը օրինազանցութեամբ փորձելով՝ Վասպաշ գիւղաքաղաքին վրայ յանկարծ յարձակեր ու այն տեղ գտնուած ամրոցն ալ ձեռք ձգեր են ։ Թէ այս վերջին անգամ 'և թէ Հերսէքի կողմերը շատ արիւն թափելնին և պէտք 'ի Գար իջնալու վրայ ըլլալնին անտեղէն Բարձրագոյն կառավարութեան ծանուցուած ըլլալուն՝ մինչեւ մարգինը Կայսերական Տէրութեան ուրիշ հպատակներուն պէս վայելած հանգստութեան շնորհքը յորդն ու գինը չկորսնցնելով՝ ասանկ ապստամբական և օրինազանցական փորձերէն հաւաքած փառքերուն փոխարէն պէտք եղած պատիժը և յանդիմանութիւնը ընելու նշանակուած ըլլալով, թէ Հերսէքի և թէ Շգոտրայի կողմէն առանց գէձ զօրութիւն մը հանելու որոշուեցաւ, և Կայսերական Տէրութեան խնամածութեան ներքեւ գտնուող ամէն կարգի բնակիչները և հպատակները թէև իրենց թեթեւամտութեան պատճառաւ խռովարարանցութիւն ալ ընեն արիւննին չը թափելը փափաքուեցաւ, որն որ այսպէս ընելնին չը գիտցող և անհնազանդութիւն ընող մարգինը ուղղելով և այս կերպով զանոնք արիւնհեղութեան անկարող ընելով կ'ըլլայ ։ Ասոր այս նպատակիս համար, մինչեւ տեղերէն մինչև Օսմանեան սահմանները գտնուած ծովեզերքը պատերազմական զէնք և պաշար առնել ու մօտեցնելը արգիլելու համար՝ ծովին պաշարման գործողութիւնը Մեհ- հաֆաւ Կամիլ հրամանաւ վճռուեցաւ, և ասոր կատարմանը հսկելու համար՝ Կայսերական նաւատորմիղէն յատուկ խումբ մը նշանակուեցաւ և հոն դրկուեցաւ ։ Ասոր մինչև Ըստամպօլ Բարձրագոյն կամքը ու խնամ միջոցներուն վերնոյը խնամեցելոյ տէրութեան հպատակաց կողմէն ալ անոնց անհամարութեան ըլլալուն համար, կ'աղաչենք որ շուտով յանձնարարութիւններ ընեն, այսպէս որ թէ հոս գտնուող (ընդհանուրապէս) և թէ ուրիշ տէրութեանց հիւպատոսներուն միջոցաւ պէտք եղած պատուէրները 'ի գործ դրուին ։

« Այս խնդիրս անձնական անկեղծութեամբ հաւատալնիս կրկնելու առիթ կը համարիմ ։ »

— Կայսերական գանձուն այժմեան վիճակը Տէրութեան նախարարաց շարունակութիւնը անդադար գրաւելով՝ իրենց գործունեայ գլխաւոր նպատակին եղած է. այս մասին պէտք եղած անհրաժեշտ նոր կարգադրութեանց հաստատուելուն կ'աշխատուի ։

Այս այժմ կայսերական պաշտօնէից ռոճիկները ընդհանրապէս կը նուազեցնեն, և ամէն անգամ որ պաշտօնէից և գործակալաց փոփոխութիւն կը պատահի՝ նոր ընտրուած պաշտօնեաներուն ռոճիկը օրինաւոր կերպիւ իջուցանելու հոգ կը տարուի ։

Կը յուսացուի թէ այս տնօրէնութիւնը կայսերական գանձուն տարին 60 կամ 80 հազար քսակ օսմանեան դահեկան օգուտ կրնայ տալ, որով և ռոճիկներու նուազուած նոր պաշտօնէից վեճին ալ չը պիտի գէշնայ, որովհետև ընտրուած ժամանակնին պատուէր եղած է, որ իրենց նշանակուած ռոճիկներուն համեմատ ծախքերնին չափաւորելու են ։

— Բարձրագոյն մեծ փոխարքային պաշտօնեաներէն Այն պէյին երկրորդ ատեանին շնորհուեցաւ ։

— Կայսերական հրովարտակաւ Արքունական Բարձրագոյն Ատեանին մէջ քննուած գործերուն վերաբերեալ թուղթերը բարեկարգելու և այսուհետև Անատոլուի գաւառներուն Րումելիի վերաբերեալներէն զատ պահելու համար քարտուղարներն ալ երկու դաս բաժնուեցան ։

Առաջին քարտուղար Թէֆֆիք էֆէնտին Րումելիի գործոց առաջին քարտուղար նշանակուեցաւ ։

Երկրորդ քարտուղար Խալիլ էֆէնտին երկրորդ քարտուղար եղաւ ։

Երկրորդ քարտուղար Օսման պէյը Անատոլուի գործոց առաջին քարտուղար անուանուեցաւ ։

Ատեանի գլխաւոր պաշտօնեայ Միրհամթ էֆէնտին երկրորդ քարտուղար կարգեցաւ ։

Ատեանի անդամներն ալ Րումելիի և Անատոլուի անուամբ երկու դաս բաժնուեցան, զատ զատ գլխաւորներով ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐՔ

ԱՆԳԼԻԱ. Լոնտոն 28 Նոյեմբերի ։

Քանի մը օրէ հետէ ազգային խորհրդարանը Մոնթէօ Վիլէէնին ազատ վաճառականութեան վերաբերեալ առաջարկութիւնը քննելու վրայ էր ։ Այս առաջարկութիւնը ուրիշ ձեւակերպական խօսքերով շարադրուած էր որ եթէ ազգային խորհրդարանի քուէարկութեամբ ընդունուելու ըլլար, այժմեան նախարարները իրենց հրաժարականը տալու կը պարտաւորէին ։ Այսու աղագաւ ազգային խորհրդարանը մեծ շփոթութեան մէջ էր, որովհետև բոլոր անդամները աղատ վաճառականութեան սկզբունքը ընդունել կը հաճէին նախարարաց փոփոխութիւնը հարկաւորելու պատճառներուն առջեւը առնելով. հաշակասէր լորտ Բալմէրսթընը այս դժուար ու շփոթեալ վիճակը վերջացընելու յաջողեցաւ ։ Յիշեալ առաջարկութեան տեղը ամէն կողմնակցութեանց նպատակին չը դպչելու կերպիւ իր կողմէն նոր առաջարկութիւն մը ըրաւ ու զանիկայ ընտիր և յստակ առնաբանութեամբ մը բացատրեց, այնինչ Մոնթէօ Վիլէէնին իրած առաջարկութեան ընդունելիք որքան վճռականութեամբ և շատերուն դպրոցականութեամբ ևս մերժուելիքը կամ միայն քանի մը քուէից առաւելութեամբ ընդունուելիքը յայտնեց. լորտ Բալմէրսթընին առնանաբանութիւնը մեծ ազդեցութիւն պատճառելով ըրած առաջարկութիւնը ընդհանուր գոհունակութեամբ ընդունուեցաւ։ Ահաւասիկ այս մասին տանուած քուէարկութիւնը ։

« Մոնթէօ Վիլէէնին առաջարկութիւնը 80 քուէ առաւելութեամբ մերժուեցաւ ։ »

« Լորտ Բալմէրսթընին առաջարկութիւնը 415 քուէ առաւելութեամբ ընդունուեցաւ ։ »

— Ամսոյս 26 ին Թամիզ գետը եզերքէն դարձեալ ելլելով Լոնտոնի և ուրիշ երկաթուղիներուն կէտերը ջրով ծածկեր է ։ Սամոթ, Գոմպուլ և Բարքր հանըր փողոցներուն բնակիչները եկած անձրեւներուն առատութենէն այսպիսի դէպք մը պատահելը նախագուշակելով՝ պէտք եղած զգուշութիւնը 'ի գործ դրեր ու նաւակներ պատրաստեր են, որով առ այժմ մինչեւ փողոցներուն մէջ երթեւեկութիւնը կը շարունակեն ։ Բայց Լոնտոնի շրջակայ տեղուանքը անասնոց շատ վնասներ հասեր է ։ Եթէ այս ջրհեղեղը շարունակելու ըլլայ՝ առելի մեծ վնասներ կրուելիքը յայտնի ըլլալուն Վեստմինստր Թամազուհին ջուր կախած տեղուանքը իմացող ազգատաց օգնութեան հասնելու համար պէտք եղած միջոցներուն 'ի գործ դրուիլը՝ հրամայեց ։ (Մօնիթէօր)

ԳԱՂՂԻԱ. Փարիզ 2 դեկտեմբերի ։

Օրէնսդիր ժողովոյն քուէարկութեանց համար ըրած քննութիւնը դեկտեմբերի 1ին լմնցաւ ։

Հետեւեալ օրը, դեկտեմբեր 2ին առաւօտուն կայսրութիւնը 'ի պաշտօնէ հրատարակուեցաւ Օթէլ տը Վիլ ըսուած քաղաքական պալատն ։

Այս հանդէսը կատարեալ հանդարտութեամբ կատարուեցաւ ։

Նափոլէոն Գ Կայսրն Սէն Քլուի պալատէն Պարիզ տը Պուլօնյ ըսուած յաղթական կամարը իջնալով՝ անկէ հետագայ եւանդամ ծափահարութեամբ Թիւիլըրիի պալատը մտաւ, և այն տեղը Ծերակոյտին, Օրէնսդիր ժողովոյն և բարձրագոյն Ատեանին անդամները ընդունեց ։

Այսպիսի մեծ հանդէս, և համբերատար անհամեմատ ուրախութիւն դեռ Գաղղիոյ մէջ պատահած չէր ։

Այս օրս գաղղիերէնոց պատմութեան մէջ անմոռաց յիշատակ մը պիտի թողու ։

Ամսոյս 5ին կայսրութեան հաստատումը բոլոր Գաղղիոյ մէջ հրատարակուած պիտի ըլլայ ։

— Մոնիթէօր պաշտօնական լրագիրը կայսրութեան համար քուէարկութեանց ցուցակը հետեւեալ կերպիւ կը հրատարակէ ։

Գաղղիոյ 86 գաւառներուն տուած քուէից թիւը.

	այո	ոչ
	7,465,160	237,066
Ցամաքային բանակին	234,860	8,456
Ծովային բանակին	47,716	2020
Ալճէրիի վիճակին	5,167	721
	7,752,903	248,263

— Այս օրերս Լորտ Ասթիւն Բարինը Ամերիկայի քաղաքապետին նամակ մը գրեր է որով կայսրութեան հաստատմանը համար տեղի ունեցած քուէարկութեան մասնակից ըլլալ կը խնդրէ ։ Յիշեալ քաղաքապետը Լորտին այս խնդրոյն հակառակելով՝ յատուկ տուփ մը տարեր ու իրեն և իր մօտը գտնուող պաշտօնէից քուէները ընդուներ է ։

— Օսմանեան կայսերական տէրութեան մեծ դեսպան 'ի փարիզ Վէլիէտտին փաշայն ամսոյս 24 ին առաւօտուն մայրաքաղաքս հասաւ 18 անձինքէ բաղկացեալ հետեւորդներովը ։

— Կոնստիթիւսիոնէլ փարիզի անգղիական լրագրին մէջ կը կարդանք թէ Վելի փաշայն անցեալները Կ. Պոլիս եկող հաշակասէր երաժիշտ Մոնթէօ Վիլէէն կայսերական դեսպանատունը ընդունելով՝ յատուկ ընծայ մը տուեր է ։

— Գաղղիոյ դեսպան 'ի Լոնտոն Վալէվսքիի կոմսը կայսրութեան հրատարակման հանդէսին ներկայ գտնուելու համար այս օրերս Լոնտոնէն փարիզ հասաւ ։

— Բառրէէ տը Մորնէնգ ըսուած լրագիրը կը գրէ թէ հռչակաւոր ընկերական բանաստեղծ Մոնթէօ Բրուտոս Ամերիկայ Ֆիլատելֆիա բնակելով՝ առ այժմ երաժշտութեան դասատուութիւն կընէ ։

— Քօնսթիթիւսիոնէլ օրագիրը կը գրէ թէ անցեալները օրէնսդիր ժողովոյն անդամները Սէն Քլուի պալատը Նափոլէոն կայսրին ներկայացած ժամանակնին՝ մեծերնուն մէկը

հարցուցեր է թէ Ե՞րբ Տէ՛ր Կայր [illegible] գործածելու [illegible] էնէ. Իշխանն ալ պատասխան տուած ըլլայ ինչպէ՛ս ժամանակ մը որ [illegible] [illegible] [illegible]։

— Լուի Ֆիլիփի նախկին նախարարներէն Հռչակաւոր Մոնիէօ Թիէրը այս օրերս Լոնտոն գնաց 15, 20 օր մնալու և քանի մը երևելի բարեկամացը՝ հետ տեսնուելու համար։

— Փարիզի փողերանոցը 1846 տարիէն հետէ կոխուած ոսկեդրամներուն արժէքը Մոնիթէօ պաշտօնական լրագրին մէջ հետևեալ կերպիւ նշանակուած կը տեսնեմք ։

1846ին	ֆրանք	2,085,420
1847ին	,,	7,706,020
1848ին	,,	39,697,740
1849ին	,,	27,109,560
1850ին	,,	85,192,039
1851ին	,,	254,583,022

ընդ ամենը 6 տարուան մէջ 416,373,801 ֆրանքի կամ 1,668,000,000 ղուրուշի չափ (3,336,000 քսակ) ոսկի ստակ կոխուեր է։

ՌՈՒՍԻԱՍՏԱՆ. Նոռտհէրն Պոստ լրագրին մէջ կը կարդամք թէ Պեսարաբիոյ կուսակալ Վորոնցոֆի իշխանը Ֆեսուսիայէն մեկնելով Կովկասեան լերանց կողմերը գացեր է, և հինգերրորդ ըսուած կայսերական բանակին զօրքը հինգ պատերազմական մեծ նաւերով Սեվաստոփոլ անցուցեր է։

— Մեծափառ Կայսեր երեց որդի և կայսերութեան ժառանգ Աղեքսանդր մեծ դուքսը նոյեմբերի 7ին բարձրապատիւ դքսուհւոյն հետ Վարշավիա հասնելով՝ փափքելի իշխանին այցելութեան երթալէն ետև՝ դէպ 'ի Ս. Պետրպուրկ մեկներ են ուղեկցութեամբ Աւստրիոյ դեսպան 'ի Վիեննա Մէյէնտորֆի Պարոնին ։

— Գաղղիոյ դեսպան 'ի Ս. Պետրպուրկ Ժեներալ Քասթէլ Պաժաքի Մարքեզը այս մօտերս իւր պաշտօնատեղին վերադարձած ըլլալով՝ նոյեմբերի 14ին վեհափառ կայսեր ներկայանալու պատիւ ունեցաւ ։

ՊՐՈՒՍԻԱ. Պէրլին 29 նոյեմբերի ։

Ազգային խորհրդարանը այսօր կէս օրին բացուեցաւ, և նախարարաց նախագահ Մոնսիէօ տը Մանթէօֆըլ պաշտօնական ատենաբանութիւնը կարդաց ։

Այս ատենաբանութեան իմաստէն արքայական գանձուն բարի վիճակի մէջ գտնուիլը, և Գերմանիոյ մէջ Պրուսիոյ կառավարութեան բռնած քաղաքականութեան ճամբան Պրուսիացւոց հաւանութեանը արժանանալիքը, և սահմանադրութեան մասնաւորաբար փոխուելու խնդրոյն մէջ կառավարութիւնը կողմնապահութենէ զգուշ կենալիքը, և օրինաւոր ազատութիւնն ու արքայական իշխանութիւնը անփորձ պահուելիքը կը հասկցուի։

ԻՏԱԼԻԱ։ Ճէնօվայէն մինչև Թուրին շինուելու վրայ գտնուած երկաթուղին առաջիկայ տարւոյն մայիսի ամսոյն մէջ պիտի կատարուի և բանելու սկսելու է ։

— Ճօպէրթիին մարմինը նոյեմբերի 19ին Թուրին տարեր և թաղման հանդէսը կատարեր են ։

— Թոսքանայի պաշտօնական օրագիրը Մեծ Դքսին կողմանէ երկու որոշումներ կը հրատարակէ, որով կառավարութեան և հասարակաց դէմ գործուելու եղեռնագործութեանց համար մահապարտութիւնը հաստատուեր է, և այսու աղագաւ ոստիկանութեան նախարարութեան այսպիսի գործերուն համար լիակատար իշխանութիւն տրուեր է ։

— Մարիէթա Փիքքօլոմինի իշխանուհին հնոգացը սկամայ թշուառութեամբը թատրոնական երգեցող եղեր է։ Իւր ազգատոհմին անդամներէն մէկը որ կարդինալ է յիշեալ իշխանուհւոյն ընթացքին ընդդիմութիւն ցուցեր ու 10,000 սկուտ կամ 250,000 ղուրուշ տարեկան առջի խոստացեր է, եթէ իշխանուհին այսպիսի անարգ արհեստէն ետ կենալու ըլլայ ։ Բայց իշխանուհին [illegible] [illegible] ըսելով՝ այս առջիկը մերժեր է ու թատրոն երթալը շարունակելով՝ Տէ [illegible] ըսուած [illegible] մէջ իւր գեղեցիկ ձայնը փորձեր ու հանդիսականաց խանդոտ ծափահարութեանցը արժանացեր է։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սամաթիոյ հրկիզելոց համար շնորհուած ողորմութիւններուն ցուցակները ասկէ առաջ հրատարակելու մխիթարութիւնը ունեցանք ։ Այս անգամ կը փութամք հետևեալ ցուցակն ալ տպելու, որ մայրաքաղաքիս բարեմիտ հասարակութեան առատաձեռնութեանը նոր ապացոյց մըն է ։ Աւելորդ է ըսել նաև թէ այսպէս խղճալեաց յօժարակամ օգնութիւնը որ Հայոց ազգը ամեն անգամ և ամեն տեղ կընէ, ազգային պարծանք մըն է. և ասանկ լրագրոց միջոցաւ ամենուն ծանուցուիլը ոչ թէ բարերարաց անձնասիրութիւնը շողոքորթել է (որովհետև շատերը ըրած բարերարութիւններնին համեստութեամբ պահել կուզեն) այլ բարի յորդոր մըն է ամենուն որ իրենց նման ստեղծուածոց սէրը և համակրութիւնը չը խնայեն ։

Ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարք Հայր մեր	3,000
Արքունի ճարտարապետ Կարապետ Ամիրայ	2,000
Պօղոս աղա Պետրոսեան . . .	500
Ըհաօն աղա Պալեան	250
Նիկողոս աղա Պալեան	250
Խաչատուր աղա Պասմաճեան . .	100
Երազ օղլու Պէիր Լուեան . .	200
Մկրտիչ աղա Սիմէօնեան . . .	250
Կարապետ աղա Փափազեան . .	300
Յուսէփ աղա Պաղտասարեան . .	150
Աստուածատուր աղա Գէորգեան	200
Մանուկ աղա Թէրզեան . . .	100
Սեթրան աղա Պէյլիկճեան . .	100
Յովհաննէս աղա Պօղոսեան . .	100
Մարտիրոս աղա	50
Մանուկ աղա Իւքսէրճեան . .	50
Սամուէլ աղա Հաճեան . . .	80
Մահտեսի Պօղոս աղա Թիւլպենտճի	250
Յակոբ աղա ոսկերիչ Թովմասեան	100
Մահտեսի Եղիա աղա	250
Սափրիչ էսնաֆէն յաւելեալ . .	100
Եղիպէն քահանայից ձեռամբ . .	20
Տէր Յովսէփեան Մեսրոպ աղայի ձեռամբ	20
Գատըգիւղի տէր Յարութիւն քահանայի ձեռամբ	131
Խարբերդ անձ մը	100
Տէր Մկրտիչ քահանայի ձեռամբ	36
Սուրբ Խաչ եկեղեցւոյ տէր Յովհաննէս քահանայի ձեռամբ . . .	638
Տէր Անդրէասի ,, ...	341
Տէր Աբրահամի ,, ...	284
Տէր Վրթանէսի ,, ...	20
Տէր Գրիգորի ,, ...	32
Տէր Գէորգի ,, ...	22
Սուրբ Կարապետ եկեղեցւոյ տէր Պաղտասարի ,, ...	160
Տէր Մկրտչի ,, ...	90
Տէր Յարութենի ,, ...	143
Տէր Կարապետի ,, ...	43
Սուրբ Հրեշտակապետ եկեղեցւոյ տէր Պօղոսի ,, . . .	600
Սուրբ Խաչ եկեղեցւոյ տէր Յովհաննէսի ,, ...	30
Տէր Վրթանէսի ,, . . .	117
Տէր Աբրահամի ,, ...	15
Տէր Անդրէասի ,, ...	83
Տէր Գրիգորի ,, ...	30
Տէր Մարտիրոսի ,, . . .	120
Տէր Գրիգորի ,, ...	100
	11,455

Ողորմութեան շնորհօք գումարուած ստակներուն ինչպէս գործածուիլը գիտնալ անշուշտ ամենուն ցանկալի է ։ Անոր համար ողորմասիրաց ընկերութիւնը հետևեալ ծախուց ցուցակն ալ հրատարակելու կը փութայ. որով թէ տրուողներուն ստակը պարապ տեղը սպառուած չըլլալը և թէ որոնց համար տրուեր է նէ անոնց համար ծախս եղած ըլլալը յայտնուելով՝ ամենուն առ հասարակ միամտութիւն մը և կասկածէ ազատութիւն մը յառաջ կուգայ ։

Կը յուսամք որ այս առիթը օրինակ մը կըլլայ ամեն ազգային հաստատութեանց տարեկան ելից և մտից հաշիւները հրատարակելու . . . . . ։

Տասն և հինգ օրի չափ Սամաթիոյ եկեղեցւոյն յարգելեաց ձեռամբ հրկիզելոց բաժնուած հաց, պանիր, ձիթապտուղ ևայլն . . . . ղուրուշ	30,153
Մինէճի Անդրանիկ աղային ձեռամբ կուսանաց դպրոցին աշակերտուհիներուն ծնողաց մէկ մէկ հանդերձի գին. ղուրուշ	2,000
Սրբազան Պատրիարքի ձեռամբ վրաններու տակ նստողներուն. ղուրուշ	18,000
Սամաթիոյ եկեղեցպաններուն ձեռամբ հրկիզելոց համար բռնուած տաճկի տուներուն վարձք . . . . . ղուրուշ	9,020
Սրբազան Պատրիարքի ձեռամբ երկու հրդեհի ջրհանելու եղած ծախք ղուշ	1,450
Սամաթիոյ եկեղեցպաններուն ձեռամբ կոյս աղջկան մը օժտին և հարսանեացը համար հարկաւոր ծախք . . ղուրուշ	1,750
Վրանները բերելու և երկելու համար փոխադրութեան վարձք . . ղուրուշ	427
Եօթը հոգւով ընտանիք մը Վանա երկելու համար շոգենաւի և ուրիշ ճամբու ծախք . . . . ղուրուշ	400
Ստակ ժողվելու գացող եկող պասաւորին աւուրչէք . . . . ղուրուշ	500
Սրբազան Պատրիարքի ձեռամբ բաժնուած ողորմութիւն . . ղուրուշ	879 ½
Պատ շինելու արգիլման համար Սամաթիոյ եկեղեցպաններուն ձեռամբ, ղուրուշ	400
Հրկիզելոց բաժնուելու համար ձմեռուան ածուխ 30,687 հօխա ղուրուշ	8,438
Սրբազան Պատրիարքի հրամանաւ Աստուածածնի խանը ընկերութեան սենեակէն տրուած ողորմութիւնները . . ղուրուշ	2,420
	75,817 ½

— Մայրաքաղաքիս նախընթաց թերթին մէջ յարգոյ հասարակութիւնը փութէն Հ. Գաբրիէլ Այվազովսքի Մխիթարեան վարդապետին նամակը և անոր վրայօք մեր գաղափար ու կարծիքը կարդացած է ։

Այս օր հետաքրքիր ընթերցողաց ուշադրութիւնը կը հրաւիրեմք հետևեալ Յայտարարութեան, որ այս օրերս տպով հրատարակեցաւ Մայրաքաղաքիս մէջ ։

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Արշալոյս Արարատեան լրագրին 429 թուին մէջ մեկ թուղթ մը կարդացինք, Փարիզէն գրուած 7 նոյեմբերի, Այվազովսքի Հ. Գաբրիէլ Մխիթարեան վարդապետին ստորագրութեամբ, որ կուզէ ցուցընել՝ թէ [illegible] պարսաւագրին դէմ Ս. Ղազարու վանքէն եղած պատասխանը՝ Մխիթարեան միաբանութեանը չէ, հապա մասնաւոր մարդու մը ։ Ով որ աշխարհիս օրինաց տեղեկութիւն ունի և խելքը բանեցընէ, ինքնիրեն պէտք է հասկընէ, որ Ս. Ղազարու վանքին ապարանէն եղած որ և իցէ գիրք մը՝ թէ և հեղինակի անուամբ ըլլայ, բոլոր Մխի-

ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹԻՒՆ

Հետևեալ գեղեցիկ յօդուածը մեր պաշտօնակից ուսումնական երիտասարդներէն մէկուն գրածն է ։

Սիրով կը հրատարակեմք զայն, որովհետև ընթերցասիրութիւնը ազգիս մէջ տարածելու փափաք մը տեսած եմք միշտ անոր սրտին մէջ ։ Ու յօդուածը միանգամայն մեզ (իբր հրատարակիչ) խնդիր մը կ'առաջարկէ, որուն պատասխանը ժամանակին տալու զը պարտաւորիմք ։

Վիպասանութեան վրայ խորհրդածութիւն։

— Վիպասանութեան ինչ ըլլալն արդէն յայտնի է արդոյ ընթերցողաց. կէս իրաւ կամ բոլորովին առասպելեալ պատմութիւն մը՝ որուն մէջ հեղինակը կը ջանայ, զանազան անձինքներու և դիւցազուններու վարքը կամ իրեն ժամանակակից եղող անձանց բարքը ստորագրելու, որով իրենց պարսաւելի բնաւորութիւնները պախարակելու կամ անոնց առաքինութիւնները գովելու առիթ մը կ'ունենայ. ասկէ զատ ուրիշ նպատակ մալ ունի վիպասանութիւնը, այն է պատմութեան դէպքերը գրելը, զանոնք զանազան մտացածին դէպքերով պաճուճելով. ինչպէս կընէին հին բանաստեղծները Տրովատայի առումը կամ Հռովմայ կանգնիլը քերթողելով ։ Այս է ըսենք վիպասանից նպատակը, սակայն լաւ եւս կընէինք ըսելու թէ այս պէտք է որ ըլլար, վասնզի արդի հեղինակներէն շատերը՝ համբաւ ստանալու համար չըգրելով՝ այլ միայն սակ շահելու դիտմամբ գործքի նստելով ։ աշխարհիս վրայ են գեղեցիկ արուեստներէն մէկը կամ մտգրականութիւնը նուաստացուցին։ Շատ մը անձինք եղեր են և տակաւին կը գտնուին Եւրոպիոյ մէջ որ առանց ինչ նկատման լսել կուզեմ առանց նայելու թէ արդեօք իրենց գիրքը բարոյականը կ'ուղղէ չէնէ կ'ապականէ. գրասեղաններնուն առջևը կը նստին, ու օրական հացը հանելու համար աշխատող արհեստաւորանաց պէս պատմութիւն մը կ'ստեղծեն. աւելորդ է այժմ ըսելը թէ այն շահասիրութեան համար գիրք շինողները ինչ անխիստ անտեղի ու շատ անգամ ցոփաբանութեամբ լի բաներ կը գրեն ։ Ասոնց այսպիսեաց վիճակը հռչակաւոր անձինք աւաղեր են և ոմանք ջանք 'ի գործ դրին որ անոնց հասարակ ժողովրդեան տուած մահաբեր ու ադեստան թոյնը չը խմուի. այլ ղուր եղաւ իրենց ջանքը. որովհետև այնպիսի գրքեր կարդալու սէր ազգերնը ինքզինքնին գինեմոլութեան տուած անձանց կը նմանին. մէյ մը ասանկ անբարոյական գրքերէն ճաշակ մը առնելով՝ չեն կրնար զանոնք ձեռքէ ձգել. և որովհետև այսպիսի գրքեր ընթերցողներէն շատերը կամ կնիկ մարդիկ են Եւրոպա և կամ հասունութիւն չունեցող անձինք, բարին ու չարը զանազանելու պէտք եղած գատումը չունենալով իրենք ալ շատ անգամ սխատմոլ դիւցազանց կը նմանին ։ Չգենք մենք զանոնք հոն Եւրոպա ու մեր ազգին գալով կարճառօտ կերպով մը ըսենք թէ արդեօք պէտք է որ մեր ազգին մէջ ալ օրագիրներու բարեհամբաւ հրատարակիչները իրենց շաբաթագրոյն մէջ վիպասանութիւն խօթեն ։

Այս առաջարկութեանս համար մեր կարծիքը հարցընողներուն կըսեմք թէ ըստ ինքեան վիպասանութիւն մը գնելու է օրագրաց մէջ. սակայն չ'ըլլայ թէ ընթերցասիրացս աչքին առջի խօսածնիս ետքը ճխտող անձանց նմանինք այս վճռաւս ։ Ոչ, մենք ալ կը հաստատենք վերի ըսածնիս. բայց պէտք է յիշենք թէ՝ բուն իսկ վիպասանութեան նպատակը գովելի նպատակ է. և թէ շահասիրութեան կամ կրից համար գրուածները՝ երթալով երթալով իրենց նպատակէն հեռացեր են. և ով ալ կրնայ ուրանալ թէ կիրքով գրուած կամ եղած բանը միշտ 'ի չար չը հակիր. ուրեմն այս ալ շատ մը ուրիշ բաներուն պէս իր բարի բարի նպատակները ունի. առաջինն է շատերուն ընթերցասիրութիւնը գրգռելը և այնու վիպասանութեան շարունակութիւնը կարդալու համար գնուած օրագրոյն թէ բոլորոյն, թէ կէսին, կամ գոնէ երրորդ մասին կարդացուիլը. երկրորդ գովեստից արժանի դիւցազուններուն և իրենց առաքինութեանը ընդունած պարգևը կարդալով զանոնք նմանելու ։ Սակայն այսչափ ազգօգուտ արդիւնքներ պարունակող վիպասանութիւն մը՝ ուր պիտի գտնաս որ թարգմանուի. կամ թէ նորանոր վիպասանական կնճիռներ ստեղծելու համար պէտք եղած երևակայութիւնը ազգերնուս մէջ ո՞րու քով պիտի գտնաս որ մեզի վիպասանութիւն մը շարադրէ ։ Կարծենք թէ այս առաքելութիւնը աշխարհիս մէջի եղող անլուծանելի խնդիրներէն մէկը չէ. մենք որովհետև եթէ քիչ մը մտածենք փութաւ այս առարկութեանս պատասխանը կրնանք տալ, ըսելով թէ անկարելի է որ բիւրաւոր վիպասանութեանց մէջ տասը հատ մը չը գտնուի որ այս պայմաններէն մէկն ալ չ'ունենայ ։

Ուրեմն, սիրելի ընթերցող, եթէ համաձայնեցար մեր այն զրուցածէն թէ մեր մէջն ալ կը գտնուին քանի մը հայազգէտներ կամ լաւ ևս ըսեմ աշխարհաբարին փոքր 'ի շատէ տեղեակ անձինք որ կարենան քննութեամբ ընտրուած վիպասանութիւն մը թարգմանել ։ Միայն մեզի կ'երևայ թէ թարգմանիչը որ չափ ալ բազմահմուտ ըլլայ՝ լաւ կրնէ այնպիսի գիրքեր թարգմանել, որ ստամախոսութեամբ լեցուն չ'ըլլան ։ Իրաւ է թէ օտար հեղինակներ այն խօսակցութիւններով կը ջանան իրենց դիւցազուններնուն բարքը և վարքը ստորագրել. սակայն այս ալ գիտենք որ մենք դեռ վիպասանութեան յարմար ոճ մը չ'ունենալով՝ խօսակցութիւնները այնպէս մը կը թարգմանեմք, որ եթէ ընթերցողը քիչ մը Եւրոպական լեզուաց հմուտ չ'ըլլայ՝ կրկին և կրկին անգամ ալ կարդայ այն կտորները՝ բան մը չիմանար ու ձանձրացած մէկ դի կը նետէ այն գիրքը որուն վրայ ժամերով օրերով աշխատած է թարգմանիչը ։

Այս ալ պիտի է չը մոռնանք որ մեր ազգը արևելեան վառվռուն երևակայութիւնը ունենալովը միշտ բազմադէպ արկածներ կը փնտռէ պատմութեան մը մէջ, և խուցի մը մէջ նստած երկու սիրահարի խօսակցութիւնը

բանութեան կը համար ի, և Աբբան է երաշխաւոր, թող թէ երբեք առանց անուան ըլլայ. վասն զի Ս. Ղազարու վանքին տպարանը ոչ է հասարակաց տպարան՝ որ ամէն առանձնական մարդ ուզածը տպէ։ Իսկ Միաբանութեան անձ մը՝ դուրս տեղ բան մը տպելու ըլլայ, ինքնագլուխ ըրած կ'ըլլայ, և զայն չի ճանչնար Աբբան և Միաբանութիւնը։ Ուստի հարկ չէկայ ծանուցանել Հասարակութեան, որ ան թուղթը Մխիթարեան Միաբանութեանը չը կրնար ըլլալ. այլ միայն ան մէկ մարդունն է՝ որուն անունն ալ ստորագրած է։ Իսկ ամէն կարդացող ինքնիրեն պէտք է ըսէ, որ ան թղթին հեղինակը ի՞նչ համարձակութեամբ վստահացեր է՝ վանքին տպարանը առանց անուան մը տըպուած բանը՝ մէկ մամուլէ մը գործ երեցընել, և իր օտար տպարան ինքնագլուխ տպած թուղթը և կարծիքը՝ Միաբանութեան ուրիշ անձանց ալ ընծայել։ Վասն այնորիկ մենք ամենքս միաբան, նաև մեր Աբբային և Միաբանութեան կողմանէ, չ'ենք ճանչնար և չ'ենք ընդունիր ամենևին ան թուղթը, և կը բողոքենք անոր դէմ առաջի բոլոր Հասարակութեան։

Ի Կոստանդնուպօլիս 28 Նոյեմբեր 1852։

Միաբանութիւն Մխիթարեան Վարդապետաց Վենետիկոյ որ 'ի Պօլիս։

Այս նորընծայ պատուըը կերպիւ մը կամ բոլորովին կ'արդարացընէ մեր կարծիքը և մեր մարգարեութիւնը։ Մենք իրաւամբ կ'ըսպասէինք որ օր մը Մխիթարեան Վարդապետները ըսեն թէ այն զրգման նամակը մէկ վարդապետին է. որովհետև աչօք, առանց օր մըն ալ սպասել տալու։ Միաբանութիւն Մխիթարեան Վարդապետաց Վենետիկոյ որ 'ի Պօլիս մեր յայտնեալ բողոքի թուղթս հրատարակեց և հրապարակաւ կը հերքէ Հ. Այվազովսքիի նամակը։

'Լսա՝ այն նամակը Հայոց ազգին ընդունելի և Կաթոլիկաց փափաքելի համարուելու խօսք մը չը պարունակեր. և որ կողմէն ու քանի անգամ կարդացուի՝ կենցաղագէտ և խոր ըմբռնող մտածող մարդումը քաղաքականութեան (փոլիթիքայի) մէկ ապացոյցը կրնայ սեպուիլ։ Այսու ամենայնիւ անոր դէմ կը բողոքէ ու չ'ընդունիր զայն Կոստանդնուպոլսոյ վարդապետաց Միաբանութիւնը. որ չափ աւելի Հայոց հասարակութեան օգտին դէմ զանիկայ ընդունիլը, որովհետև իրեն անունը յիշուած չ'ըլլալէն զատ իրեն օգտաւէտ լսուելիք խօսք մըն ալ չկայ մէջը։ Այն նամակով Հ. Այվազովսքին կըսէ թէ տէրունական եղբայրութիւննե չը խոտորելու մտադիր են Մխիթարեան վարդապետները։ Մինթէ ասիկայ խոստովանելու հարկաւորութիւն կայ։ Իբր քրիստոնեայ և մանաւանդ իբր վարդապետ՝ աս պայմանը իրենց անհրաժարելի պարտաւորութիւն մըն է. ուստի և պարտաւորութեանս այսու հետև կատարելու ենք ըսելը պարծանք մը չէ որ և իցէ վիճակի մարդու մը։

Բայց Մայրաքաղաքիս Մխիթարեան վարդապետներն ալ այն նամակը չենք ճանչնար ու չենք ընդունիր և կը ճշմարտեմք անոր դէմ ըսած ամենին, այս բողոքը ոչ միայն իրենց կողմէն կընեն, այլ նաև իրենց Աբբային և Միաբանութեան կողմէն։ Անշուշտ ասիկայ գրելու հրամանը և համարձակութիւնը Վենետիկէն ստացած պիտի ըլլան, որովհետև այնպէս որ չ'ըլլար՝ չէին կրնար հարցընելու թէ Հ. Այվազովսքին ի՞նչ [illegible] է և այլն և այլն։

Այս յայտարարութեան նիւթը մեր նախընթաց թերթին մէջ այս մասին գրուած յօդուածին բոլորովին համաձայն ըլլալուն՝ աւելի խօսելու կարօտութիւն չի կայ։ Միայն կամայ ակամայ ինքզինքնուս հարցընելու կ'ըստիպուիմք թէ ի՞նչ մտօք հրատարակեցին զայն ստորագրողները։

Արդեօք ըրածնուն համար զղջալ ու ապաշխարել չե՞ն ուզեր։ Արդեօք վախցա՞ն որ Հ. Այվազովսքիին նամակաւը զիրենք աւելի եւրոպասէր և քրիստոնեայ կը համարինք։ Այս մասին ամենևին չը վախնան։

Արդեօք վախցա՞ն որ պարսաւագրքին հեղինակը մինակ չը մնայ ու [illegible] պէս ատարակի մը նիւթ չ'ըլլայ։ Այս մասին ալ չը վախնան, որովհետև յիշեալ հեղինակը իրաւապէս մէկ հոգի ալ եղած ըլլար, ըստ որում անունը պահած է, իրեն բան մը ըսող չ'ըլլար, մանաւանդ որ Վենետիկի Միաբանութիւնը և Աբբահայրը հրաշխաւոր և պատասխանատու եղած են անոր (ինչպէս որ նոր յայտարարութիւնն ալ կը վկայէ)։

Բայց մէկ բանէ թող վախնան Մխիթարեանք, որ է իրարու հակառակել է։ Ինչու որ Պօլսեէն մէկ վարդապետի գրածը Վենետիկէն շատ վարդապետներ հաստատեն. Հռոմէն ուրիշ վարդապետ մը զանիկայ գովէ, Փարիզէն երրորդ մըն ալ Վենետիկի շատ վարդապետներու ըրածը պարսաւէ. Պօլսէն դարձեալ շատ վարդապետներ Փարիզի մէկ վարդապետի գրածին դէմ բողոքեն, և այսպէս մէկ կողմը հիւսիս, մէկ կողմը հարաւ, միւս կողմը արևելք և միւսը արևմուտք երթալով՝ իրարու հակառակելնին տեսնան նէ, գուցէ օր մը ուրիշ մեծ վարդապետ մը կելլէ ու Մխիթարեան ըսելու տեղը՝ Ընդդիմաբանեալ Մխիթարեան վարդապետաց 'ի Վենետիկ, 'ի Հռոմ կամ 'ի . . . . . կ'ըսէ։

Կարծեմք անտեղի կ'ըլլար այս տեղ յիշել որ Մխիթարեանց [illegible] ըսածնին սա Յակոբեան անուն հայազգի երած անմարդասէր ընդունելութիւննին պիտի ըլլայ, որն որ Մոսկով մէջ անցեալ շաբաթ հանդիսուր մը յիշուած էր։ Յիշեալ հայազգին Կոստանդնուպօլիսէն Փարիզ երթալու ատեն, ճամբան ստակը կը պակսի, ունեցածը չունեցածը կը ծախէ, բայց ան ալ չը բաւեր։ Խեղճը Մարսիլիայէն մինչև Փարիզ ճամբուն մեծագոյն մասը քալելով, շատ օր քաղցած, շատ գիշեր անքուն և առանց օթևանի կ'անցունէ, վերջապէս յետին թշուառութեան հասած Փարիզ կը մտնայ։ Հոն բոլորուն մտաւոր պարծանք մը եղած [illegible] հաւաքուելով՝ ուղղակի Մուրատեան վարժարանը կը դիմէ, աղէտքը վախճանը գտնելու անհրկրայ յուսով։ Բայց մոռցած պիտի ըլլար թէ միայն խեղճութիւնը և անօգնականութիւնը բաւական իրաւունք չի տար Մխիթարեանց [illegible] մասնակից ըլլալու. Եւ հոն մտքը եկաւ որ գլխաւոր պայմանը այսինքն պապադաւանութիւն չ'ունենալուն՝ անտեղի էր անոնցմէ օգնութիւն սպասել . . . ։

Գրեթէ նոյն միջոցին, քիչ մը առաջ կամ քիչ մը ետքը, պապադաւան մը Փարիզ նըմանապէս խեղճութեան մէջ կ'իյնայ։ Այսոր ցաւալի վիճակը յիշեալ մայրաքաղաքը գըտնուող բուն հայոց յայտնուելուն պէս՝ իրենց ազնիւ բնութեամբը և ճշմարիտ քրիստոնէութեամբ կ'ընդունին զնա, կը պատսպարեն, հագուստ, ուտելիք և օթևան կուտան, միով բանիւ [illegible] կը ցուցընեն, ոչ ըստ Մխիթարեանց, այլ ըստ Հաւատանեայց Եկեղեցւոյ դաւանութեան։

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երուսաղէմ Պատրիարքի փոխանորդ Գերապատիւ Տ. Թադէոս Եպիսկոպոսը չորեքշաբթի օր կաթոլիկաց Նորընծայ աշխարհական պատրիարք Գ. Հ. Նիկողայոս Կակոն վարդապետը շնորհաւորելու գնաց։

— Կիրակի երեկոյ Պէյօղլու Թէաթրոյի ետևի կողմը պանդոկի մը մէջ քանի մը անառակներ իրարու հետ կռուելով՝ դանակով մէկ երկու անձինք վիրաւորուեր են։ Ոստիկանութիւնը իմանալով այս անկարգութիւնը՝ ամիջապէս գոցել տուաւ պանդոկը, մինչև որ հասարակաց հանդստութիւնը վըրդովող յիշեալ եղեռնագործները ձեռք իյնան ու պէտք եղած քննութիւնը ըլլայ։

— Դարձեալ նոյն երեկոյին պրուսալցի քարակոփ մը թատրոնի առջև կեցած ատրճանակ մը պարպեց, սակայն բարեբաղդաբար մարդ չվիրաւորեցաւ, թէպէտև թատրոնի առջև խուռն բազմութիւն մը կար։ Հօտ մը զինուորները բռնեցին չարագործը ու ոստիկանութեան տանելով վրայէն դաշոյն մը և ուրիշ դանակ մը գտան։

— Անցած կիրակի երեք Հայ հրաշէկներ (թուլումպաճիներ) Պալեօնճու քիւլլուզէն անցած ժամանակնին գինետան մը մէջ գըտնուող քանի մը յոյներ առանց խօսք նետեցին։ Երբ հրաշէկները կենալով աս իրենց եղած նախատական խօսքերուն պատճառը հարցուցին՝ արբեալ յոյներէն մէկը ձեռքը դաշոյն մը առած անոնց վրայ վազեց։ Իսկ երբ որ ոստիկանութեան մարդիկը աս եղեռնագործին պատահելով զէնքը բռնել ուզեցին, ասիկայ զէնքը անոնց դէմ շարժեց և պարտաւորեց զանոնք իրենց թուրը քաշելու և անոնցմէ մէկը աս չարագործին գլուխը վիրաւորելով զանիկայ բռնեցին ու զինուորանոցը տարին։

— Նոյն օրը Պալատ դափուսը յի կողմը կօշկակարի մը կրպակը բացեր են, բայց գողերը ստակ չը գտնելով՝ խանութին մէջի բաները տակն ու վրայ ըրեր փախեր են։

— Նոյեմբերի 28ին Շէրբէթ Խոյրիէ Թօփխանէ շոգենաւը կամուրջէն Խասքիւղ երթալու ատեն, Նաւապետը ժամացոյց մը գտեր է, որն որ յիշեալ ընկերութեան ձեռքը կը գտնուի այժմ, և տէրոջը պիտի յանձնուի եթէ ստուգութեամբ հաստատուի որու ըլլալը։

— Անցեալներբ գրեցինք որ անգղիացի մը 1,200,000 դահեկան արժողութեամբ ադամանդ մաքսատունէն փախցընելու աշխատեր է։

Մայրաքաղաքիս մէջ հաստատուած անգղիացի վաճառականները աս մաքսանենգութեան մասնակից չ'ըլլալնին ծանուցանելու հարկ կը համարին։

— Շվէտու և Նորվէգիոյ թագաւորը քանի մը ժամանակէ հետէ հիւանդ էր։ Ստօքհօլմէն Նոյեմբերի 19 թուականով եկած լուրերուն նայելով՝ յիշեալ հիւանդութիւնը կը շարունակէ սաստկութեամբ և յաջող վախճանի շատ յոյս չի ցուցըներ։ Ասն որոյ փոխանորդաբար թագաւորական առժամանակեայ իշխանութեան հրամանաւը յիշեալ երկրի եկեղեցեաց մէջ հասարակաց աղօթքներ եղան թագաւորի առողջութեան կազդուրմանը համար։

Աս ցաւալի լուրերուն վրայ Մայրաքաղաքիս մէջ Շվէտու և Նորվէգիոյ գործակատար Մօսիէօ Թէսթային խնդրանօքը՝ բողոքական եկեղեցւոյ մէջ յիշեալ թագաւորի կենացը համար յատուկ աղօթք և մաղթանք եղան 'ի ներկայութեան նոյն գործակատարի և ուրիշ դեսպանաց և պաշտօնատարաց։

— Սէլանիկէն նոյեմբերի 25ին կը գրեն թէ յիշեալ քաղաքի յոյն և հրէայ ժողովուրդները շատ տարիներէ հետէ տարեկան հարկերնին անթերի վճարած չ'ըլլալով՝ Երքունի գանձուն 400,000 ղուռուշի չափ պարտք ունէին. որոնց չը հատուցուելուն մէկ պատճառն ալ մէջերնին հաշիւները կարգադրել չը կրնալնին էր։ Ուստի Րումէլիոյ գաւառներուն ընդհանուր քննիչ Մէհմէտ Պէսիմ փաշային շնորհօքը ամէն հաշիւները նորէն նայուէր, քննուէր են ու յիշեալ պարտքը երկու ժողովրդեան մէջ արդարութեամբ բաժնուելով՝ վեց անգամ տարեկան հատուցումներով վճարելու պայմանաւ զատ զատ ձեռքերնուն ստորագրուած անդորրագիրներ առնուեր են։

« — Սէլանիկի մաքսատան նախորդ վարձակալի կողմէն պաշտօնեայ մը զրկուած էր Կոստանդնուպօլիսէն՝ մէկու մը հետ առնելիք տալիքի հաշիւները լմնցունելու համար։ Պարտապանը իր պարտատիրոջ փոխանորդը կըսպաննէ, ու փոխանակ փախչելու՝ զէնքը ոստիկանութեան ձեռքը կը յանձնէ։ »

— Մաղձայոյզը Գալաճի մէջ սաստիկ կոտորած ըլլալու վրայ է. Նոյեմբերի 10 թուականով եկած նամակներուն նայելով՝ օրը հազար հոգի սյս ախտէն կը մեռնին։

— Ահաւասիկ դիպուած մը որ վիպասանական անկարելի կնճիռներուն ամենևին նման է և սակայն վաւերական կերպով ճշմարիտ

կարդալու իր հետաքրքրութիւնը ամենևին չը գրգռուիր։

Եւրոպայոց մէջ քիչ կամ թէ ըսեմ ամենևին մարդ չկայ որ եկամուտի տէր ըլլալով իր համբաւին, (որովհետև քիչ շատ անձնասիրութիւն կը մնայ գրականութեան մէջ) կամ ազգին օգտին ինքզինքը նուիրէ ու իր բոլոր ժամանակը թարգմանութիւն մը ընելու զոհէ և ետքը զայն տպել տալով շատ մը ստակ ծախսէ ու իր ծախքն ալ չը հանէ թերևս։ Արդէն միայն հրատարակիչները կան որ զանազան խոստմունքներով մէկը մէկալը գրգռեն գրականութեան հետ պարապելու։

Պէտք է որ հրատարակիչք ըստ Եւրոպական ոճոյ բանասիրականի մը հեղինակին ստակի գումար մը խոստանան, որպէս զի իրենք ալ այն՝ գրուածը ուզածներուն պէս աչքէ անցընեն առանց որ հեղինակը վըհատի։

Ակադեմութեան օգուտները մեզի աչքառու կ'երևան. առաջին ամենուն ընթերցասիրութիւնը գրգռելը, ինչպէս վերն ալ ըսինք. երկրորդ ազգերնուս մէջ գտնուող նորահաս կիրթ և լեզուաց հմուտ պատանեաց քաջալերական մրցանակ մը տալով՝ մէկուն մէկալին բարի նախանձը շարժելը և անով քիչ ժամանակուան մէջ երիտասարդ հեղինակաց թիւը բազմացընելը. երրորդ գրականութեան ծաղկիլը, չորրորդ օրագրին առաջինէն աւելի փշուիլը, հինգերրորդ գրողին ըրած դրամական շահը։

Այս էր ահաւասիկ մեր խոստացած խորհրդածութիւնը, յուսամք թէ ազնիւ ընթերցողներէն եթէ հրատարակիչ են հեղինակներ կամ թարգմանիչներ գտնելու կը ջանան. եթէ պարզ ընթերցողք, հրատարակիչներուն խօսք կուտան իրենց տպածը ամենայն սիրով կարդալու, և եթէ կրթեալ և լեզուագէտ անձինք, գրիչնին կը պատրաստեն որ իրենց բարեջան հրատարակչացը գովեստից արժանի բանասիրականներ տալով իրենց աշխատանքէն երկու օգուտ կը քաղեն, օգուտ բարոյական այն է համբաւը և օգուտ նիւթական այն է դրամական շահը։

Ա. Բ.

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

Կեցցէ՛ բարեգործ սէր Աստուծոյն
Որ 'նդ [illegible] [illegible] [illegible] անձկաւն .
Պսակ անթառամ նմա 'ւր արժանոյն
Բ[illegible] 'ի [illegible] [illegible] [illegible] ։

Ամանթա և իւր Սիրահարը։

Հռչակաւոր և հարուստ վաճառական մը ձախորդութեանց հանդիպելով յետին աղքատութեան մէջ ինկաւ։ Այն վիճակին մէջ փոխանակ օգնութիւն խնդրելու իր բարեկամներէն, խնայողական չափ դրաւ իւր բոլոր գործերուն՝ յուսալով թէ աս կերպով և Աստուծոյ օգնութեամբը կարգի կը մտնան իր գործերը։ Այսոր ամուսինը չափազանց համեստ և առաքինի ըլլալով մեծ համբերութիւն կը ցուցընէր այն վիճակին։ Ոչ թէ միայն չէր նեղանար իւր ունեցածը կորսնցունելուն, այլ և առաւել իւր սէրը կ'աւելցընէր իր էրկանը վրայ, ու երբոր ան իրեն պատահած թշուառութեանցը վրայ խօսք կը բանար արտասուալից աչօք, համեստ լծակիցը աս արցունքները պարտրկելով ղուարթագին և ժպիտ դէմքով էրկանը առաջը կ'ելլէր։ Ասոնք աղքատութեան դուռը հասած ըլլալով՝ տանը ծախքը աւելի քիչցընելու համար իրենց մեծ Ամանթա անունով աղջիկնին պատուաւոր երկրագործի մը տունը խրկեցին, որ երբեմն իրենց տանը աղախինը իրեն կին առած էր։ Ամանթա ծաղիկ հասակի մէջ ըլլալով՝ մեծ ցաւ կը զգար սրտին մէջ իր ամենասիրելի հօրը թշուառութեանցը համար, ուստի հետևեալ դիպուածը զինքը աս առաւել մեծ նեղութեան և անհնարին ցաւոց մէջ ձգեց։ Ագարակին տէրը, որուն քով այս բարի երկրագործը կը բանէր, ամէն օր Ամանթան հոն տեսնելով անոր գեղեցկութեանը զարնուեցաւ։ Այս մարդը յիրաւի շատ բարի հոգի ունէր, բայց պզտիկութենէն դէշ դաստիարակութիւն առած ըլլալով չար միտք մը դրաւ Ամանթային վրայ։ Միամիտ և անմեղ Ամանթան ալ վերահասու չ'ըլլալով անոր նենգին չարութեանը վրայ՝ ինքն ալ փոխադարձ սէր ձգեց վրան, կարծելով թէ այսու միջոցաւ կարենայ պիտ՝ որ իր ծնողացը թշուառութիւնը թեթևցընել։ Օր մը այս երիտասարդը երկրագործին տանը գացած ըլլալով՝ տեսաւ որ այս աղջիկը կուլայ. (քանզի լսած էր որ հայրը բոլոր ստացուածքը կորսնցընելէն ետքը՝ վերջապէս բանտը դրուած է) մեծ դժուարութեամբ լալուն պատճառը իմանալով՝ ըսաւ ինքնիրեն թէ ահա հիմայ է խօսքը բանալու յարմար ժամանակը։ Անկարելի է Ամանթային աղաղակը և ներքին ցաւը պատմել երբ տեսաւ թէ այս ըրած առաջարկութիւնը բոլորովին իրեն կամացը դէմ է, ալ յոյսը կըտրեց անանկ որ բերնէն խօսք անգամ չէր ելլէր. վերջապէս մեծ ցաւ զգալով՝ գնաց իր սենեկին մէջ մտաւ ու սկսաւ լալ դառնապէս։ Այս բաները աղէկ իմանալով սիրահարը հետևեալ նամակը աղջկան հօրը խրկեց։

« Տէ՛ր.

« Լսելով քու հիմակուան յետին խեղճութիւնդ ըսի աղջկանդ, որ եթէ ինծի հետ ապրելու ըլլայ, տարուէ տարի հազար ոսկի տամ իրեն, ու քու բոլոր պարտքերդ ալ հատուցանեմ, որոնց համար հիմայ մեծ նեղութեան մէջ կը գտնուիս։ Պարտ կը համարիմ ինծի նաև քեզի իմացընել թէ միտք չունիմ աղջիկդ հարսնացուցանել ինծի։ Թէ որ օգուտդ կը ճանչնաս՝ անտարակոյս կըստիպես աղջիկդ որ այս բանիս տհաճութիւն չի ցուցընէ, որով կարենայ թէ զքեզ և թէ բոլոր ընտանիքդ թշուառութենէ ազատել, և ինքն ալ երջանիկ ըլլալ։

« [illegible] եայլն ։ »

Այս նամակը Ամանթային մօրը ձեռքը հասաւ, որ բացաւ կարդաց և գրաբերին բան մը չըսելով աղաչեց որ միւս օրը գայ, և հետևեալ նամակը իւր աղջկան գրեց։

« Սիրական Աղջիկս ,

« Այս երեկ Պարոնէ մը գիր առի, որ կըսէ թէ քեզի շատ կը սիրէ, բայց անանկ բաներ կ'առաջարկէ, որ մեզի անպատուութիւն կը բերեն՝ ու կը ծանրացընեն մեր թշուառութիւնները և կը ձգեն զմեզ վշտալի նեղու-

ըլլայն ալ հաստատուած է ։

Փարիզու մէջ Պուլվար տը Իթալիէն հրապարակը խանութ ունեցող սափրիչ մը ասկէ երեք ամիս առաջ աղջկան մը հետ ամուսնացեր էր, որուն գեղեցիկ դիմաց գծագրութիւնը Հրէայի կնոջ դէմքին նմանութիւն ունէր ։ Ըստ խաչին մէջ գտնուող շատ մը անձինք կրպակը կը լեցուէին այսպիսի գեղեցիկ աչքեր ունեցող կնոջ մը առջև իրենց մազերը ձգտելու տալու և կամ՝ ածիլելու միտք ։

Սափրիչ ինքնիրեն կը գոհար բրած շահուն աճիլը տեսնելով ․ կը պարծենար թէ իր ամուսնութիւնը բաղդը բանալով՝ երջանկութիւնը կրցեր էր գտնել ։ Բայց ափսոս որ իր խնդումը վաղանցիկ եղաւ ։

Սոր սափրիչը որ ամեն օր մէկուն մէկալին կ՚երթար զանոնք ածիլելու, որ մէկն ալ իր օգտական շրջանը ընելէն ետև երբ իր խանութը կը դառնար, զայն գոց գտաւ ։ Ըսուընելոր աղէկ մը չինցաւ ․ որ քանի գտնելը չէ, վախցաւ թէ իրեն թշուառութիւն մը պատահած ըլլայ ։ Իր դրացիներուն հարցուց թէ արդեօք ինչ էր իր կրպակին գոց ըլլալուն պատճառը ․ սակայն անոնք ալ իրմէ աւելի բան մը չէին գիտեր ։ Սափրիչը այս պատահմունքէն գէշ աղէտ մը գուշակելով բաջորդին պատրաստ դուռը կոտրել տուաւ, ու գտաւ ըլլալու տեղը՝ ինչ տեսնայ, կինը սափրիչին բոլոր ստակներովը մէկ տեղ կրպակէն աներևոյթացեր է ։

Օտր տեղ սպասելէն ուշաւ մը խուզարկութիւններ ետև որոշեց որ ոստիկանութեան երթայ ու իր ամուսնոյն փախուստին վրայ գանգատի ։

Քիչ մը ատենէ ՚ի վեր մոռցած պատմանք ոստիկանութեան տեղ կեցած կըսպասեր, երբ յանկարծ հիւրախնդիկ կին մը խուցէն ներս մտաւ « սա անգամ էրիկս ճամբայ քերէք, զիս ձգեց փախեր ու խնդալով մէկ դի գրաւ՝ ստակս ալ մէկ տեղ տարեր է » ըսելով ։ Այս կնոջ ձայնը սափրիչին ականջին զարնելով հասկցաւ որ իր դրացիներէն մէկն է ։

Քանի մը հարցուփորձէն ետև իմացուեցաւ որ այս նախնագառող կնոջ էրիկը խեղճ սափրիչին ամուսնոյն հետ փախեր էր ։

Միասին ձգուած էրիկը միայն ձգուած կնոջ հետ հեռացան ոստիկանութեան տեղէն իրենց գտած եկած տեղն ՚ի տեղ իրարու պատմելով և մէկմէկ մխիթարելու ջանալով ։

Կ՚ըսեն թէ ասոնք խղճմտեան ընկերութեամբ իրարու համակրութիւն մը զգալով՝ ամուսնացեր են իրարու հետ ։

— Փէթրսի Արքեպիսկոպոս Մոնսինեօր խօքոն Նոյեմբերի 18ին Մարսիլիա հասեր է փօրծիւնը գալով, ու անկէ դէպ ՚ի Հռոմ մեկնէր ։ (Լօնտրայ կը գրեն ։)

— Ս. Պետրսպուրկի մէջ քօլէռա հիւանդութիւնը կը շարունակէ ։ Նոյեմբերի 15ին հիւանդներուն թիւը 245ի հասեր էր ։ Նոյն օրը 57 հոգի վերստին բռնուեր են ։ Ցը բժշկուեր և 27 մեռեր են, որով նայուած հիւանդներուն թիւը 267 եղեր է ։

— Ընգլիական կիրակի առաւօտուն գողերը կեղծ լրանալիներով Գալաթիոյ մէջ վաճառատուն մը բացեր և 20 հազար ղուռուշ ու քանի մը կտոր թէթև ապրանք վերուցեր են ։

— Հետևեալ օրը Ըղբիէն նոր եկած աւստրիացի նաւապետ մը իր անցագիրը և ուրիշ ճանապարհորդութեան վերաբերեալ թուղթերը դեսպանատանը ցուցընելէն դառնալու ատենը, չարագործ մը դէմը կ՚ելլէ և յիշեալ թուղթերուն ծրարը թղթադրամ կարծելով ձեռքէն կը յափշտակէ ։

— Կէօլէի Օրմադիւղէն կը գրեն ։

« Այս օրերս Կէօլէի գաւառին մէջ եղեւնի ծածկ գիւղաստաններէն մէկը իրեն տուը զաւկին հարսանիքը ըրաւ, անդրքայ ամբողջութեանը հաճմամբ խրախութեան համար գօտեմարտութեան հանդէս ալ ընել տուաւ, հեռու գաւառներէ քաջ ըմբիշներ հրաւիրելով ։ Ըս ըմբիշները գրեթէ բոլորն ալ մահմետական են, և մէջերնին ամենաքաջը Կէօլէի գաւառին մէջ ասծիկ գիւղի մը ժողովրդապետ կ՚ըլլայ, որուն համար շատերը կը վկայեն թէ տակաւին գօտեմարտութեան մէջ կոնակը գետնին եկած չէր ։ և յիրաւ ՚ի այս անգամ ալ շատերուն յաղթելէն ետև, հուսկ ապա հոն գտնուած անծանօթ օտարական պոլսեցի հայազգի կտրիճ մ՚ ինքնայորդոր հաստատելով այն անպարտելի քաջին հետ, թաքչելէս թիկանց վրայ յիրկիք կը կործանէ զայն, որուն շատ ատենէ ՚ի վեր շատ ձեռքեր անկարող եղեր էին ։ Մեր կտրիճը իրեն յաղթութեան մրցանակը յաղթուողին բերնէն կ՚առնէ թէ՝ « յաղթեցայ » ։ հանդիսականք ծափահարութեամբ « յաղթեց, , » կը պոռան, և ապա շատ պարգևներ կ՚առնու ։ »

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐՔ

Կոստանդնուպօլիս 2 դեկտեմբերի ։

Այս օրերս շուկային մէջ հնդկեղինաց առևտրոյն մէջ մեծ շարժմունք կար ․ օրերուն գէշութեան ալ նաւուց երևելութեանը յամենալ ըլլալով՝ Պուլղարէն մարզարէն բեռնաւորած քանի շատ նաւեր հոն Անգլիոյ համար ապահովուած ։ Ասանկով ապրանք դաննելու նաւերը կը պակսին ։

Ցորենը ընդհանրապէս աղէկ վիճակի մէջ է, և աղէկ տեսակը շատ կը փնտռուի ․ ծախուածներն մարզարէն եկածն որ կար բոլորն ալ առնուեցան ; և շուկան մնացածը հազիւ 10,000 քիլէ եղաւ ։ Այս օրերս 200,000 քիլէէ աւելի շուկան տեսակ ապրանք ծախուեցան, այսինքն․ 25,000 քիլէ Պուլղարի մարզարէն Անգլիոյ համար․ 95,000 քիլէ Պուլղարի և Ռումիլի մարզարէն նոյն երկրին մէկ մասը և ուրիշ մը Միջերկրական ծովեզերքաց համար․ 10,000 քիլէ Պուլղարի համար Պէլճիգայի համար․ 15,000 քիլէ կարծր ցորեն Օտեսայի Իրլանտայի համար․ 35,000 քիլէ կարծր և կակուղ ցորեն տեղական գործածութեան համար, և մէկ մասը Մարսիլիայի ափերի Միջերկրեայ համար ։

Գիները հաստատ են բոլոր հետևեալ ցուցակին ․

Կարծր ցորեն բոլոր տեսակին		16էն	23
Կակուղ ,,	,,	15 ,,	26
Մարզարէն	,,	15 ,,	16
Հաճար	,,	12 1/2	13
Գարի	,,	8 1/2	9
Վարսակ	,,	6 1/4	6 1/2

Օտեսայի 9 դեկտեմբերի ։

Այս շաբթու մէջ 150 կոդիլ չափ ալիւր ծախուեցաւ չէտին 95էն 100 դահեկանի ։ Այս ամսուընէն շուկան դեռ 450 կոդիլ կայ ։

Տուրն Պասքէր տեսակին միայն 100 հակ ծախուեցաւ 293էն 295ի. այս ամսուընէն շուկան գտնուածը 4,000 հակ եղաւ և գիները հաստատ են ։

Ճէնցին նուրէն եղաւ․ 80 պարկ չափ ծախուեցաւ 12 1/2էն 13 1/2ի ։ Շուկան գտնուածը 500 պարկ է ։

Բամպակ շատ կը փնտռուի ․ այս շաբթու չէ ըլլալու 2,000 կենդինար ծախուեցաւ 235էն 240ի. շուկան գտնուածը միայն 2,000 կենդինարի չափ է, բայց գալիք շատ կայ ։

Գեղէն ալ շատ կը փնտռուի ու բարձր աժեքով կը վաճառուի ։ Այսօր 2,000 կէտ ծախուեցաւ 49ի․ ուրիշ վրայ ալ ... ։ շուկան շատ կայ ։

Սառամը աւելի իջած է․ քիչ մը բան ծախուեցաւ տեղական սպառումը համար քէլէն 33էն 33 1/4 ։

Կանեփը Պերլինոյ երկրորդները 53էն 54 1/2 կարծէ․ բայց շուկան մէջ չէ գտնուիր ։

Ձէթը տեղական գործածութեանը համար կենդինարը 315էն 320ի կը ծախուի ։ Ընտոպոլի հալուն կարծրութիւնը պէտք պակաս չէ ։ Մնացածը քիչ մը բան եղաւ որ 280էն 290ի ծախուեցաւ կենդինարը․ Պերլինի որ այս հեղուկը 5 դահեկան կը վաճառուէր 4 1/4 եղաւ ու աւելի եղած չէ ։

Ցորենի գիները վերջին անգամուան պէս են․ անյաջ շաբթուան եկած Սամսոնի տեսակին բեռն ալ 22 1/2ով․ Ռումելին 15 1/2ով առնուեցաւ՝ ամբարները դրուեցան ։

Զուր Բուրսա մեր խողթեղ շուկան, ... 930 կենդինարի չափ բան եկաւ ... 60էն 80ի կենդինարը ։

Խունջերն 100 օխան 580էն 620 ։ ... կենդինարը 210էն 220 կը վաճառուի ։

Մանիֆատուրան բաւական բանող է ։

Եղինոպոլիս 25 նոյեմբերի ։

Թուէյքար և Պունղէրայէն եկած վերջին լուրերը մեր վաճառականներուն համար անյաջող են ․ բայց ծածկած քիչ բանն ալ ... կայ էր ․ կարծր տեսակին 150 օխան բան վաճառուեցաւ 150ի․ ... աղէկ տեսակին ալ 150 օխան բան 162ի ծախուեցաւ ։ Մէկու մը յետոյ ալ 150 օխան կամ որ 220էն վեր շուկայ տալ օխան ։

Այս շաբթու հնդկեղէններէն միայն 10,000 քիլէ համար ծախուեցաւ 10 1/2ի Պօլսոյ ․ ... ։ Ընդհանրապէս գիները բարձրացած ... յետագայ ցուցակին ։

Կարծր ցորեն	17 1/2 քիլէն		,,
Կակուղ ,,	17	,,	,,
Մարզարէն	12	,,	,,
Հաճար	12	,,	,,
Գարի	7 1/2	,,	,,

Ինչպէս որ ըսեր էինք դրամներուն ... գործերուն մեծ արգելքներ կուտան ։

Ալեքսանդրիա 7 դեկտեմբերի ։

Ընդհանրապէս վաճառական գործողութեանց վրայ հանդարտութիւն մը տիրեր ․ ... գիները ... բարձր և անյաջող ... ։ Այժմեան գիներուն ցուցակը հետևեալն է ։

Ցորեն բոլոր տեսակին		70 էն	78
Բաքլայ	,,	63 ,,	64 1/2
Գարի	,,	42 ,,	45
Բող	,,	65	
Մարզարէն	,,	55	

Ամանակ բամբակն ալ որ 240էն 23... կը ծախուէր 200էն 210ի եղաւ ու դարձեալ գործողութիւն մը չըլլար ։

Բայց ըստ հոկտեմբերի կանեփը շատ բանուկ է ու 107էն 110 կը վաճառուի ։

Սառամը 140ի կը ծախուի ։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆ

Ամեն տարուան մեր գիտութեան մեր յարգոյ ստորագրողներէն ոմանց ժողովելու խոստացեր կը յանձնենք, ինչպէս որ արդէն մօտեցած կը հասնի, և ստացածնին չէր իր հաստատութեամբ մեզ ճշդել ։

Աղամ որով կը պարտաւորինք մեր յարգոյ ստորագրողներէն շաբաթի գինը բարեհաճին ճշդելու մեր այն մարդոյ որուն տուած և մեր երկրորդ ստորագրած անդորրագիրը կը ներկայացընեն, առանց որոյ այսուհետև ճշգրտութիւն չի կրնար ընդունիլ ։

ՏԵԱՐՔ ԼՐԱԳՐՈՅՍ
ԳՐԻԳՈՐ ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ ՍԱՀԱԿ ԱՊՐՕՅԵԱՆ
Ընդհ․ Թարգմանիչ Ռուբէն Պէրպէրեան

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՆՈՅԵԱՆ ԱՂԱՒՆԻՈՅ
Կոստանդնուպօլիս Թօփխանէ ՚ի Պալատ ...

թեանց մէջ ։ Ինչպէս կարելի է որ այս բարբարոսը կարծէ թէ որդեսէր ծնողք իրենց պատուութիւնը լեցընելու համար իրենց աղջիկը լիրբ երիտասարդի մը ձեռքը յանձնելու գիջանին ։ Ըրբաւ մեզի այսպիսի առաջարկութիւն ընելը ․ տմարդի ընթացք մըն է ․ վասն զի բաւական տարիէ ՚ի վեր մեր կարօտութիւնը կրնար որ և իցէ բանի մը միջամտութիւն ընել զեզ, սակայն մենք չենք ուզեր երբեք անպարկեշտ վարուցմունքը ուտել, առոր համար կը խրատեմք քեզ որ մեզի համար հոգ չի տանիս, այլ առաքինութեանդ դէմ լարուած որոգայթէն հեռու կենաս ։ Չեմ յամառ քեզի՝ որ սրտերնիս ցաւով և տրտմութեամբ չի լեցընես ։ Մեր հիմնական վիճակը քեզի պատմածներուն պէս է ․ այլ ամեն գործերնիս կարգի պիտի որ մտնայ ։ Կուզեմ նաև, իմ սիրական աղջիկս, որ ասկէ ետքը աղէկ և ուրախութիւն լուրեր տամ քեզ ․ որովհետև յանկարծ նամակս գրելու արգիլուեցայ ու չեմ գիտեր ինչ բանի համար վերը ըսի քեզի թէ գործերնիս կարգի պիտի որ մտնայ ու յառանայ, քանզի երէկ դեռ գրութիւնս կը շարունակէի, յանկարծ անպատմելի աղաղակ մը լսեցի, որ մեզի փողոցին դուռը ուժգին կը զարնէր, ու հօրդ հին պարտքը կուզէր ։ Ըհ, ամեն չեմ ճանչնար քեզի բաւական ժամանակ է հիմայ որ խեղճութեամբ կանցընեմ ․ քանզի այն ստակները որ ասկէ անկէ ժողվեր էի բանտը խրկեցի ողորմելի հօրդ ։ Ըսէ որ մտածելու ըլլար թէ հիմայ հայրդ ուր կը գտնուի շատ պիտի որ լաս ու ցաւիս, բայց հաւատայ ինծի թէ քիչ օրէն բանտէն ելլելու պատուութիւնը պիտի որ ունենայ ։ Ըսիս ցաւալի գիրը թէ որ հօրդ ցուցընէի՝ սիրտը շատ պիտի վիրաւորուէր ։

« Հիմայ քովս ուրիշ ընկեր մը չունիմ, բայց միայն քու փոքր Մարիամ քոյրդ, որ գիր գրած ատենս աղջկս կայնած աչքերս կը դիտէ և քեզի համար կուլայ, ու իմ բոլոր հոգս քու վրադ ըլլալը իմանալով ինչ գէշ վիճակի մէջ ըլլալդ իմացաւ ։ Չեմ ուզեր բոլոր խեղճութիւններս յառաջ գրել քեզի, որ ես առաւել սրտիդ ցաւ չպատճառեմ ․ ո՛չ, այլ քեզի կ՚աղաչեմ որ երբեք խեղճութիւններս չի մեծցընես այդ մեծ ցաւն ալ վրան աւելցընելով ։

« Ահա՛ւ այս ցաւերուն մէջ հանգերնիս, որ մենք մեր վրայ չի բերինք, թո՛ղ միտքերնիս բերենք թէ ունինք երկնաւոր Հայր մը, որ կարող է զմեզ ազատել այս նեղութիւններէն ։

« Կայէ որ առաքինութիւնդ, որ ամեն բարեաց մայրն է, չի կորսնցընես, Աստուծոյ աչք վրադ պահպան ըլլայ, իմ սիրական աղջիկս ։

« Մայր քո որդեսէր ։ »

Թէպէտև գրութիւնը խօսք առաւ Ըմանթային մօրը, թէ այն նամակը Ըմանթային ձեռքը տայ ․ բայց կարծելով թէ հաճելի բան մը ըրած պիտի որ ըլլայ իր տիրոջը՝ նախ նամակը անոր տուաւ ։ Ընթերցմունքին տէրը ուզելով իմանալ իր նամակին ինչ վերջ ունենալը, դաղտուկ գիրը կարդաց ու շատ զարմացաւ․ տեսնելով մէջը անոնց խեղճութեան մէջ ունեցած առաքինութիւնը․ յայտնի կրթեցաւ դարձեալ նայելով թէ իր առաջարկութիւնը արհամարհեր են, բայց չուզելով բանը դաղտուկ պահել զգուշութեամբ նամակը կնքեց, որ Ըմանթային տայ ․ շատ ուզեց անգամ մը խօսակցիլ հետը, բայց անկարելի եղաւ ․ սակայն լսելով որ նամակ մը ունի մօրմէն՝ ուրախութեամբ լցուած առաւ, ու անմիջապէս բացաւ և սկսաւ կարդալ ։

Նոյն ատեն ըսիր աշա երիտասարդը կը նայէր անոր երեսը, թէ ինչ ազդեցութիւն պիտի որ ընէ այս գիրը ։ Ըմանթային սրտին զուցունը ու նիւթին ցաւը նոր մանեակ մը եղեր էին իր գեղեցկութեանը ։ Եւ երբ տեսաւ որ անոր աչքերը արցունքներով կը լեցուէին՝ սաստիկ ցաւ մը զգալով ․ իմացուց Ըմանթային թէ ան նամակը իրեն ալ կարդացած է ․ ասով ալ ըսաւ թէ իմանալով որ մեծ և աններելի է յանցանքս՝ հաստատ առաջադրութիւն մը ըրի ինծի որ « զղջիմ զան ։

Ասոր վրայ հետևեալ նամակը Ըմանթային ծնողացը խրկեց, որն որ մեծ ուրախութիւն պատճառեց իրենց տառապեալ սիրտերնուն ։

« Տիրուհի ․

« Շատ մեծ ամօթ կը զգամ իմ յանցանացս համար․ և ճշմարիտ կըսեմ թէ երբեք թողութեան արժանի չեմ համարիր զիս մինչև որ սրտանց չի ներես իմ յանդուգն և անվայել ընթացքս, որով ցաւերնիդ աւելցընելու հաճախեցայ ։ Իս ձեզ բարեպաշտ չի ճանչնալով՝ ասանկ մեծ պակասութեան մէջ ինկայ, որուն փոխարէն, եթէ Տէր կամեցի՝ շատ պիտի որ ուրախացընեմ ու գոհ ընեմ զձեզ ․ ինչպէս որ բարի զաւակ մը իր ծնողացը կ՚ընէ ։ Ըսյուհետև ձեր վիճակը պիտի որ փոխուի, ու Ըմանթան իր համեստութեանը վարձքը պիտի որ ընդունի ։ Այս բանիս ուրիշ արգելք մը չի կայ ․ Տիրուհի, հաւատացէ՛ք ինծի ։ »

« Օ․ ձեր ամենախոնարհ ։ »

Այս նամակը իր ծառային հետ խրկեց, ու մէկ քանի օրէն ալ ելաւ քաղաքը գնաց իւր աղնիւ խորհուրդը կատարելու համար ։ Ըմանթային հայրը անոր հետ ազգական ըլլալու հաճելով՝ կարող եղաւ իր բոլոր խառնաշփոթ գործերը կարգի դնելու ․ վերջապէս ազատական տէրը զԸմանթան իրեն կին առաւ, որն որ շատ ուրախութիւն պատճառեց սրտին, ոչ միայն այս պատուաւոր և համեստ ընտանիքը նորէն իրենց առաջին աստիճանը հասցընելուն, այլ անոնց հետ ազգական ըլլալուն և կենցաղավարելուն համար ։

Թարգմանեց

Մարտիրոս Հայկազեան ։